

Visie Maasdriel 2020+

Definitieve versie - 3 juli 2008

Inhoud

1.	Een heldere visie voor Maasdriel	1
2.	De uitgangssituatie voor Maasdriel	2
2.1.	Gemeente met unieke kwaliteiten en 'selling points'	2
2.2.	Maar er kan meer	2
2.3.	Dus tijd voor een andere en heldere koers	3
3.	Missie en visie Maasdriel 2020+	4
3.1.	De wens van de bevolking	4
3.2.	De missie van Maasdriel	4
3.3.	De visie van Maasdriel	4
4.	De toekomst in beeld.....	7
4.1.	Bevolkingsgroei en bouw voor de eigen behoeften de sleutels voor leefbaarheid	7
4.2.	Identiteit en eigenheid	9
4.3.	Wonen en werken in Maasdriel	10
4.4.	Dienstverlening en industrie	11
4.5.	Land- en tuinbouw.....	12
4.6.	Recreatie en toerisme	13
4.7.	Kwaliteiten natuur en landschap en waterfronten.....	13
4.8.	Imago	13
5.	Het droombeeld.....	14
6.	Tot slot	16

Bijlage 1: Overzicht gebruikte documenten

Bijlage 2: Lijst van informanten

1. Een heldere visie voor Maasdriel

Met trots presenteert de gemeente Maasdriel haar visie voor de komende decennia: Maasdriel 2020+.

Doel van de visie is richting te geven aan de lange termijn ontwikkeling van de gemeente. Onder de lange termijn wordt verstaan het jaar 2020 en verder. Daarom heet de visie 'Maasdriel 2020+'.

De visie beoogt een voor de toekomst heldere profilering van de gemeente naar de eigen burgers en ondernemers. De visie maakt helder waar de gemeente voor staat, welke ontwikkeling zij ambieert en waarvoor de gemeente zich de komende jaren hard wil maken richting de eigen bevolking, ondernemers en andere voor de ontwikkeling van Maasdriel belangrijke partijen. De visie richt zich daarmee ook op de bij de ontwikkeling van de gemeente betrokken partijen, zoals de provincie, de buurgemeenten, kamer van koophandel, waterschap, landbouworganisaties, marktpartijen, woningstichtingen, onderwijs en vele anderen.

Om tot deze visie te komen zijn de volgende stappen gezet:

- Allereerst zijn alle beleidsdocumenten van nationale, provinciale en lokale overheden en stakeholders geanalyseerd die het kader scheppen waarbinnen Maasdriel haar beleid kan bepalen (zie bijlage 1);
- Vervolgens heeft een groot aantal gesprekken plaatsgevonden met stakeholders binnen Maasdriel: Politiek, ambtelijke staf en maatschappelijke organisaties (zie bijlage 2);
- Uit deze deskresearch en gesprekken zijn een aantal scenario's en vragen gedestilleerd;
- Er heeft een telefonisch onderzoek plaatsgevonden via een steekproef onder een representatief deel van de bevolking (separaat onderzoeksverslag);
- De mogelijke ontwikkelingsrichtingen (scenario's) waaruit de gemeente kan kiezen zijn gepresenteerd en besproken tijdens een drietal bijeenkomsten met de bevolking van de verschillende kernen, alsmede in een discussieavond met belangengroepen;
- Op grond van deze input heeft het college van Maasdriel haar visie geformuleerd, die vervolgens is gepresenteerd tijdens de bijeenkomst 'De toekomst in beeld' met de bevolking.

Al de werkzaamheden hebben geleid tot de visie die het college van Maasdriel u in dit document presenteert. Een perspectief voor de toekomst en richtinggevend kader voor de toekomstige ontwikkeling van Maasdriel.

2. De uitgangssituatie voor Maasdriel

2.1. Gemeente met unieke kwaliteiten en 'selling points'

Maasdriel kan bogen op elf kernen met ieder een eigen identiteit, gelegen tussen twee krachtig stromende rivieren in een schitterend landschap. Ruim 23.500 inwoners wonen en werken met plezier in Maasdriel. Het is een ondernemende gemeente met veel kleine zelfstandigen en startende bedrijven. Traditioneel kent Maasdriel een krachtige land- en tuinbouwsector. De teelten van zacht fruit, champignons en overige tuinbouwproducten zijn in Maasdriel van oudsher stevig aanwezig. Deze land- en tuinbouw staat wel onder druk en staat voor stevige investeringsopgaven.

Maasdriel is ook een gemeente waar niet is voorzien in grote nieuwbouw woningopgaven of de aanleg van grootschalige bedrijventerreinen. Uitzondering is een grotere ontwikkellocatie voor de glastuinbouw die is gepland in de Bommelerwaard (inclusief Maasdriel). De gemeente is, hoewel gelegen in Gelderland, van oudsher georiënteerd op 's-Hertogenbosch.

Steeds meer mensen ontdekken Maasdriel voor ontspanning, recreatie en rust. De gemeente biedt een grote variatie aan woon- en werkmilieus, is goed ontsloten via de A2 en kent fraaie en gevarieerde landschappen met zowel hoge landschappelijke, ecologische als cultuurhistorische waarden. Maasdriel mag met recht worden getypeerd als een 'Smaragd' tussen de rivieren.

Onze gemeente geeft ruimte aan ondernemers en biedt gedifferentieerde woonmilieus aan haar inwoners. We bieden dit in kernen met elk een eigen profiel en specifieke kwaliteiten op een steenworp afstand van de dynamiek van de Brabantse stedenband en de zuidoostkant van de Randstad.

2.2. Maar er kan meer

De groeimogelijkheden van de gemeente zijn jarenlang ingeperkt door het beleid van de provincie Gelderland en er zijn achterstanden ontstaan in de bouwproductie van de gemeente. De leefbaarheid van de gemeente Maasdriel staat onder druk. De bevolking vergrijsst en de gemeente heeft moeite om jongere inwoners aan zich te binden.

Een gemeente met 23.500 inwoners, verdeeld over elf kernen is per definitie kwetsbaar. Bij ongewijzigd beleid daalt het inwoneraantal van de gemeente zelfs naar 22.500 inwoners rond 2020. De Raad voor het Openbaar Bestuur merkt de gemeente, op basis van het vigerende beleid en de daarbij behorende demografische ontwikkeling, aan als een krimpgemeente. Dit ondanks het feit dat de gemeente ligt in een regio waar de bevolkingsdaling conform dit rapport pas medio jaren 30 valt te verwachten. Het voorzieningenniveau dat nu al in enkele kleinere kernen onder druk staat, kalft bij een verdere vergrijzing en ontgroening en een teruglopend inwoneraantal verder af. Onnodig gegeven de vele kwaliteiten en de unieke ligging van onze gemeente.

Ook het imago en de uitstraling van de gemeente zijn voor verbetering vatbaar. De entrees en andere delen van Maasdriel zijn rommelig. Wonen en werken liggen in de gemeente traditioneel dicht bij elkaar en zelfs door elkaar, maar vragen meer en meer om een betere scheiding vanuit de optiek van de leefbaarheid en woongenot.

2.3. Dus tijd voor een heldere koers

Niets doen leidt tot achteruitgang en economische stagnatie en past niet bij onze van oudsher ondernemende gemeente. Bovendien zal het bij een dalend aantal inwoners niet langer mogelijk zijn een behoorlijk voorzieningenniveau te behouden voor alle elf kernen. Tijd voor een verdere koersverandering en het doorbreken van de negatieve spiraal van dalende inwoneraantallen, achteruitgang in voorzieningenniveaus, een relatief ongunstige gezondheidssituatie met landelijk gezien achterblijvende levensverwachtingen en een minder imago in de omgeving.

Tijd om de vele kwaliteiten en waarden die in onze gemeente aanwezig zijn te benutten en uit te buiten. Kwaliteiten en waarden die van grote invloed zijn voor de waardering van onze dagelijkse woon- en werkomgeving en de leefomgeving van onze kinderen. Kansen te over om deze kwaliteiten verder te versterken en uit te bouwen en te benutten voor de verdere economische groei en ontwikkeling van de ondernemende gemeente die Maasdriel is. Een unieke gemeente wat betreft de mogelijke ontwikkelingen die zij kan ambiëren:

- Woongemeente met unieke en gedifferentieerde woonmilieus gekoppeld aan kleine kernen met elk hun eigen identiteit en kwaliteit en goede mogelijkheden voor actieve ontspanning op het terrein van dagrecreatie en sport;
- Werkgemeente met unieke werklandschappen voor de kleinere en startende ondernemer;
- Agrarische gemeente met ontwikkelingsruimte voor land- en tuinbouw;
- Groene en blauwe gemeente met unieke landschappen, waterfronten en ecologische en cultuurhistorische waarden.

3. Missie en visie Maasdriel 2020+

3.1. De wens van de bevolking

De bevolking van Maasdriel vindt leefbaarheid het allerbelangrijkst. Leefbaarheid betekent:

- Diversiteit in het woningaanbod: Woningen voor oud en jong, huur en koop, duurder en goedkoop;
- Goede voorzieningen: Recreatief (verenigingen voor sport, persoonlijke ontwikkeling en gezelligheid), gezondheidszorg, onderwijs en infrastructuur (wegen, openbaar vervoer, fietspaden);
- Een prettige omgeving: Rust en ruimte; scheiding tussen wonen en bedrijvigheid.

Daarnaast wil de bevolking dat Maasdriel een goed klimaat biedt aan ondernemers. Maasdriel is immers van oudsher een ondernemende gemeente. Ten slotte vindt men landbouw belangrijk vanuit sociaal-economisch perspectief, maar zeker ook vanwege de landschappelijke functie.

Deze wensen leiden tot de volgende missie en visie voor de gemeente Maasdriel.

3.2. De missie van Maasdriel

“Maasdriel is een vitale, levendige gemeente in de Bommelerwaard; een eenheid in verscheidenheid, die voor onze inwoners, ondernemers en bezoekers voorziet in de behoefte aan veiligheid, leefbaarheid, ontplooiing en ondernemen.”

3.3. De visie van Maasdriel

De visie van het college van Maasdriel kent de komende decennia drie prioriteiten: ‘leefbaarheid’, ‘leefbaarheid’ en ‘leefbaarheid’. De bevolking van Maasdriel verstaat onder leefbaarheid:

- Beschikbaarheid van voldoende goede en betaalbare woningen;
- Aanwezigheid van een goede en veilige infrastructuur (wegen, fietspaden, et cetera);
- Toegang tot eerstelijns gezondheidszorg en primair onderwijs;
- Aanwezigheid van winkels en zakelijke diensten voor dagelijkse boodschappen/behoeften;
- Aanwezigheid van recreatieve en sportieve faciliteiten;
- Krachtig, actief en gevarieerd verenigingsleven;
- Eigen identiteit, sfeer en cultuur;
- Hoge kwaliteit van de woonomgeving.

Om de wezenlijke elementen van leefbaarheid te kunnen bewerkstelligen (behoud eigen identiteit, divers woningaanbod, goede voorzieningen, goed onderwijs, krachtig verenigingsleven, een gezonde levensstandaard en een prettige woon- en werkomgeving) is het noodzakelijk dat:

- *Bewoners verantwoordelijkheid krijgen en nemen voor de inrichting van de eigen kern. Dit vereist maatwerk op het niveau van de individuele kernen en de gemeente als geheel;*

- *Maasdriel haar eigen bevolking optimaal bedient met passende woonmilieus voor ouderen en jongeren, ruimte geeft aan de ontwikkeling van het eigen bedrijfsleven en landbouw en goede (basis) voorzieningen in stand houdt;*
- *Maasdriel haar eigen identiteit en de eigenheid van haar kernen verder verbetert;*
- *Maasdriel wonen, werken, landbouw en natuur ruimtelijk beter van elkaar scheidt (ontvlechten);*
- *Maasdriel kwaliteiten van natuur, landschap en water benut;*
- *Maasdriel haar unieke ligging tussen Brabantstad en Randstad benut.*

Maasdriel groeit naar 26.000 inwoners in 2020, met een mogelijke verdere groei naar zo'n 29.000 in 2030. Landelijk wordt er van uitgegaan dat een solitaire kern met een volwaardig voorzieningenniveau tussen de 12.500 en 15.000 inwoners omvat. Dit aantal is hoger indien er sprake is van een gemeente met meerdere kleinere kernen, zoals Maasdriel. Maasdriel is een gemeente met elf kernen en een groot areaal. Maasdriel kent door de A2 fysiek de gebieden die toe kunnen groeien naar een verzorgingsgebied van 12.500 tot 15.000 inwoners. De clusters Hedel/Ammerzoden en Velddriel/Kerkdriel en omliggende kernen bieden in aanzet de mogelijkheid te groeien naar een situatie van twee clusters met elk 12.500 tot 15.000 inwoners en een bijpassend voorzieningenniveau in elk van deze clusters. Daarnaast is het ook om sociaal-maatschappelijke, demografische en financiële redenen wenselijk te groeien.

- *Sociaal-maatschappelijk is groei nodig omdat bij een stabiele of krimpende bevolking Maasdriel geleidelijk verder gaat vergrijzen. Dit heeft een negatieve impact op de leefbaarheid, leidt tot veranderende behoeften binnen het voorzieningenniveau en zet op termijn de leefbaarheid en aantrekkelijkheid van de gemeente onder druk;*
- *Groei is nodig om de bevolkingsopbouw evenwichtig te maken. In de bevolkingsopbouw van Maasdriel zit in de leeftijdsopbouw een zwakke plek tussen 20 en 35 jaar. Herstel van deze zwakke plek vereist groei en een impuls door het aantrekken van jonge gezinnen van buiten de gemeente;*
- *Financieel is groei nodig om de investeringen in het behoud en het versterken van de leefbaarheid in de elf kernen mogelijk te maken. De groei is ook nodig om de beoogde verfraaiing, ontrommeling en ontvlechting van wonen en werken in de gemeente te kunnen financieren. De gemeente wordt bovendien door de groei kapitaalkrachtiger (groter volume in de begroting).*

Tot slot is groei ook nodig omdat er geen andere alternatieven zijn om voldoende geld te generen voor de gewenste verbeteringen op het terrein van leefbaarheid. Landbouw, industrie en handel en recreatie en toerisme zijn zonder meer economisch belangrijke functies in de gemeente maar genereren onvoldoende middelen en staan bovendien zelf voor ingrijpende investeringsopgaven om te anticiperen op schaalvergroting en duurzaamheid.

De belangrijkste sleutel voor het succesvol versterken van de leefbaarheid is dan ook zonder twijfel het doorbreken van de negatieve spiraal en het zorgen voor een geleidelijke groei van de bevolking. Voor deze groei is het essentieel dat Maasdriel interessante en gedifferentieerde woonmilieus aanbiedt die aansluiten op de vraag in de markt. Maasdriel zal bovendien actief de markt op moeten en haar kwaliteiten stevig voor het voetlicht moeten brengen bij potentiële bewoners. Een positieve impuls op het soms mindere imago van Maasdriel in de omgeving is wenselijk.

Binnen haar eigen grenzen is het nodig dat Maasdriel werk maakt van het ontvlechten van wonen en werken (bedrijvigheid en land- en tuinbouw). Ook is het gericht investeren in (basis) voorzieningen, onderwijs, verenigingsleven en dagrecreatieve voorzieningen nodig. Dit vereist maatwerk op het niveau van de individuele kernen en de gemeente als geheel. Dit maatwerk zal onder meer vormkrijgen in samenspraak met bewoners.

4. De toekomst in beeld

4.1. Bevolkingsgroei en bouw voor de eigen behoeften de sleutels voor leefbaarheid

In de achterliggende jaren waren er voor Maasdriel maar weinig mogelijkheden om aan de wensen van de bevolking tegemoet te komen. Het provinciaal beleid, gericht op contingentering in de woningbouw, maakte dat er maar mondjesmaat kon worden gebouwd voor de eigen bevolking. Als gevolg hiervan trokken veel Maasdrielenaren naar elders. Dit werkte de vergrijzing en ontgroening van de bevolking mede in de hand. Nu de contingentering is komen te vervallen en plaats heeft gemaakt voor een contourenbenadering waarbij bouwen binnen de rode contour is toegestaan, zijn er meer mogelijkheden gekomen om te voorzien in de lokale behoeften aan nieuwe woningen. In de achterliggende jaren is er wel enige achterstand ontstaan in het bouwprogramma dat zich komende jaren ontwikkelt richting circa 200 woningen per jaar.

Gegeven de historie en de nog altijd (ook bij de contourenbenadering) aanwezige beperking van saldo nul groei is het niet vreemd dat Maasdriel een gemeente is met een thans krimpende bevolking, die in sneltreinvaart vergrijst en ontgroent. Effect is mede dat de gemiddelde omvang van de huishoudens zal zakken van de huidige 2,6 naar 2,2 in 2020.

De prognose bij ongewijzigd beleid is dat de bevolking terugloopt van 23.500 naar 22.500 in 2020. Met dit inwonersaantal kan een goed voorzieningenniveau niet meer worden gewaarborgd en krijgt de gemeente steeds minder middelen om te investeren in de leefbaarheid.

Het is niet voor niets dat Maasdriel kiest voor de uitdaging. Geen genoegen nemen met de krimp die bij ongewijzigd beleid ontstaat, maar inzetten op groei. Groei door het bouwen van nieuwe woningen. Nieuwe woningen om de jeugd gelegenheid te bieden zich zelfstandig in Maasdriel te vestigen (en daarmee hoger opgeleiden te behouden voor de gemeente), maar ook om jonge gezinnen van buiten Maasdriel te trekken en daarmee een evenwichtige bevolkingsopbouw te realiseren.

Om de gewenste leefbaarheid in de elf kernen te borgen, is het noodzakelijk dat Maasdriel groeit richting 26.000 inwoners in 2020, om in de jaren daarna mogelijk door te groeien tot 29.000 inwoners. Deze doorgroei is wel afhankelijk van de lange termijn demografische ontwikkeling in Nederland waarbij op dit moment tot medio 2030 voorzien is in groei in de Randstad en Brabantstad.

Uitgangspunt voor het woningbouwprogramma is te bouwen voor in elk geval de behoeften van de eigen bevolking, met daarbinnen specifiek aandacht voor de huisvesting van ouderen en jongeren en de ontwikkeling van nieuwe concepten zoals het creëren van werklandschappen en het bouwen in eigen beheer. Parallel daaraan wordt ingezet op het bouwen voor groei. De beoogde groei wordt bereikt door te bouwen voor jongeren uit de eigen gemeente en daarnaast het verleiden van jonge koopkrachtige gezinnen van buiten de gemeente om in Maasdriel te komen wonen.

Een strategie die in gaat tegen de huidige trend en lef en doorzettingskracht vereist van de gemeente en haaks staat op berichten dat krimpgemeenten maar bij de pakken neer moeten gaan zitten. Dit houdt onder meer in het lijdzaam ondergaan van de terugval aan voorzieningen en inkomstenderving uit de algemene middelen. Dit past niet bij de ondernemende cultuur van Maasdriel en is ook niet nodig gezien de ligging van de gemeente in en nabij gebieden waar de daling van het inwoneraantal zich pas na 2030 gaat manifesteren. Tot die tijd is er nog een stevige druk op de woningmarkt aan de zuidoostkant van de Randstad en de noordkant van de Brabantse stedenband, ingevolge de groei van de bevolking en de verdunning van de gezinssamenstelling.

Maasdriel kiest voor contrair investeren, het bieden van een niche in een lastige en veeleisende markt. Maasdriel doet dit omdat zij er van overtuigd is specifieke kwaliteiten te kunnen bieden die passen bij de vraag van grote bevolkingsgroepen naar rust en ruimte, kleinschaligheid en identiteit. Vanuit die overtuiging en de noodzaak om de leefbaarheid te verbeteren, zet de gemeente in op groei en het doorbreken van de negatieve spiraal van vergrijzing, ontgroening en ontvolking. Een gedurfde ambitie, nu prognoses aantonen dat Maasdriel bij ongewijzigd beleid een krimpgemeente wordt. Maar ook een haalbare indien Maasdriel inspeelt op de kansen die er zijn:

- Maasdriel biedt unieke woonmilieus gekoppeld aan elf kernen met elk hun eigen identiteit en kwaliteit, zoals kleinschaligheid, geborgenheid en sociale cohesie;
- Maasdriel biedt een omgeving met ruimte, groen, natuur, unieke landschappen en vele mogelijkheden tot ontspanning op het land en aan en op het water;
- Maasdriel biedt uitstekende voorzieningen. De basisvoorzieningen heeft Maasdriel in eigen huis en de bovenregionale voorzieningen liggen op een steenworp afstand in Zaltbommel en 's-Hertogenbosch;
- Maasdriel biedt moderne woon- en werklandschappen waarin kleine ondernemingen goed kunnen gedijen en faciliteert startende bedrijven;
- Maasdriel ligt in het midden van het land pal aan de A2 en het spoor, met daarmee een goede ontsluiting richting zowel Brabantstad als de Randstad;
- Maasdriel ligt tussen aan de ene kant de zuidoost flank van de Randstad en aan de andere kant de noordkant van Brabantstad. Gebieden waar de komende jaren nog geen sprake is van een bevolkingsafname. Gebieden waar mensen zoeken naar unieke woonmilieus die afwijken van de standaard eenheidsworst die in de VINEX-wijken wordt geboden;
- Maasdriel kan haar woningbouwprogramma zo inrichten dat meer gebouwd wordt conform de vraag en behoefte binnen een nog steeds aanbodgerichte woningmarkt. Dit kan door gebruik te maken van de uiteenlopende basiskwaliteiten van de kernen, maar ook door het toepassen van nieuwere concepten als het bouwen in eigen beheer. De bouwmarkt slaat de komende jaren om van een aanbod- naar een vraagmarkt. Overal in Nederland waar de toekomstige bewoner een behoorlijk vrije hand krijgt in het ontwerp van zijn woning, zijn projecten ver op voorhand uitverkocht. Daar waar aanbodgestuurd wordt gebouwd ontstaat leegstand. Indien Maasdriel inspeelt op de wensen van een vraaggestuurde woningbouwmarkt zal zij in staat zijn nieuwe inwoners te trekken;
- Maasdriel kan unieke woonconcepten bieden door het ontwikkelen van prachtige waterfronten, groene woonmilieus en moderne werklandschappen (kleinschalige bedrijventerreinen) mede door het hergebruik van vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen.

In de kleine kernen is vooral gebouwd voor de eigen inwoners. In de kernen Kerkdriel/Velddriel en Hedel/Ammerzoden is ook gebouwd gericht op de groei door het aantrekken van inwoners van buiten Maasdriel. De waterfronten van Maasdriel, nu nog 'gesloten', worden herontwikkeld tot hoogwaardige locaties voor wonen en passantenrecreatie.

Dit beleid leidt voor de komende decennia tot de bouw van:

- 1.500 tot 1.750 woningen om de inwoners vast te houden, nu de gemiddelde omvang van de huishoudens daalt ('bouwen tegen de gezinsverdunding');
- 1.000 tot 1.250 woningen om nieuwe inwoners te trekken ('bouwen voor de aanwas') en daarmee een impuls te geven aan de leefbaarheid.

Alle investeringen die Maasdriel doet staan primair in het teken van leefbaarheid en wonen: Infrastructuur, voorzieningen, faciliteiten. Uiteindelijk zal 80 tot 100 hectare aan nieuwe woonwijken en woonmilieus worden ontwikkeld. Deze zijn grotendeels te vinden binnen de 'rode contouren', maar om ze te realiseren zullen er onconventionele oplossingen worden gezocht. Bijvoorbeeld door ondernemers in industrie, nijverheid en landbouw te faciliteren en stimuleren hun vestigingsplaats (in eigen beheer) te ontwikkelen voor woondoeleinden, bijvoorbeeld ook door in overleg met de provincie de rode contouren aan te passen. Er zal ruim baan worden gegeven aan eigentijdse vormen van woningbouw: Invloed van de koper op de vormgeving van zijn huis (vraaggestuurd in plaats van aanbodgestuurd, Bouwen in Eigen Beheer, et cetera).

De gemeente kiest hiermee voor een anticyclische ontwikkeling op een moment dat in Midden-Nederland de prognose van krimp na 2030 helder in beeld komt. Nu zijn er nog kansen om de unieke positie van Maasdriel te benutten en uit te buiten. Een strategie die lef vereist en een goede marketing. Maasdriel heeft sterke troefkaarten om de negatieve spiraal te doorbreken en in te zetten op leefbaarheid en groei, maar moet die kaarten nu wel uitspelen.

4.2. Identiteit en eigenheid

De identiteit van Maasdriel zal gestoeld zijn op 'eenheid in verscheidenheid': Weliswaar één gemeente, maar met elf kernen die ieder een eigen identiteit hebben. Uitgangspunt is dat er twee hoofdclusters zijn, met een aantal 'buitenwijken': Het geheel voldoet op termijn aan de volgende kenmerken:

- De kernen Kerkdriel/Velddriel en Hedel/Ammerzoden bieden een bundeling van voorzieningen (winkels, onderwijs, zorg/verzorging) en combineren wonen met bedrijvigheid. Samen met Zaltbommel vormen deze kernen het centrum van de Bommelerwaard;
- De kernen Alem, Heerewaarden, Hoenzadriel, Hurwenen, Rossum, Well en Wellseind worden gekenmerkt door wonen in rust, ruimte en groen, waar de basisvoorzieningen aanwezig dan wel toegankelijk zijn;
- Maasdriel koestert en cultiveert haar cultureel erfgoed: Slechts weinigen zijn zich momenteel bewust van de unieke overblijfselen van Maasdriels rijke historie. Door promotie hiervan wordt de aantrekkelijkheid van Maasdriel verder versterkt;
- Maasdriel is een veilige en prettige gemeente om te wonen en kent een gezonde bevolking met een levensverwachting die gelijk is aan het landelijk gemiddelde. Ook het opleidingsniveau zal zich rond het landelijk gemiddelde bewegen.

Om dit mogelijk te maken zijn goede voorzieningen nodig:

- Eerstelijns gezondheidsvoorzieningen en ouderenzorg binnen de gemeente (toegankelijk vanuit de kleine kernen), tweede- en derdelijns voorzieningen buiten de gemeente, maar goed toegankelijk;
- Basisonderwijs binnen de gemeente, een goede toegang tot middelbaar- en beroepsonderwijs buiten de gemeente.
- Maasdriel is niet alleen een mooie, maar ook een duurzame gemeente: De bevolking wil de gemeente ook in dat opzicht 'groen' overdragen aan haar nazaten;
- Maasdriel is een 'groene oase' tussen stedelijke agglomeraties 's-Hertogenbosch en de zuidelijke Randstad: Een 'smaragd tussen de rivieren'. Ondanks de groei blijft het landschappelijke karakter behouden. Dit maakt Maasdriel aantrekkelijk voor de eigen inwoners, maar ook voor kortdurend verblijf van recreanten van buiten de gemeente. Maasdriel wil kleinschalig toerisme stimuleren via kampeerboerderijen, bed and breakfasts, kleinschalige hotelletjes et cetera;
- Op cultureel gebied zijn de belangrijke faciliteiten aanwezig (dorpshuizen, bibliotheek, et cetera). De grootschalige culturele faciliteiten bevinden zich in Zaltbommel en met name in 's-Hertogenbosch.

Vanwege de prettige woonomgeving, de centrale ligging en het goede ondernemersklimaat bindt Maasdriel haar inwoners een leven lang: Het is er goed opgroeien, wonen, werken en oud worden. In Maasdriel ben je iemand, geen nummer. Maasdrielenaren zijn er voor elkaar en maken de gemeenschap samen!

Maasdriel is een prettige woonomgeving, voor starters en ouderen uit Maasdriel, maar ook voor jonge, koopkrachtige (ondernemers-)gezinnen van buiten Maasdriel. Ondanks de grote bouwactiviteit wordt het landelijke karakter van Maasdriel en de identiteit van de kernen versterkt:

- In Alem, Heerwaarden, Hoenzadriel, Hurwenen, Rossum, Well en Wellseind verrijzen kleine nieuwe wijken aan de randen en wordt op beperkte schaal ingebreed en verdicht;
- In Velddriel/Kerkdriel en Hedel/Ammerzoden wordt ingebreed op locaties die door handel en industrie en landbouw zijn verlaten en wordt uitgebreid met nieuwe woonwijken aan de randen.

4.3. Wonen en werken in Maasdriel

Het investeren in leefbaarheid vereist op het terrein van wonen en werken:

- *Ruimte vrij maken voor woningbouwlocaties* binnen de rode contouren door het uitplaatsen van binnen deze contouren gelegen bedrijven inclusief agrarische bedrijven;
- *Verbeteren van de uitstraling en het imago* van Maasdriel als woon- en werkgemeente;
- *Beter scheiden van wonen en werken* binnen de gemeente;
- *Realiseren van nieuwe werklandschappen* in Maasdriel.

4.4. Dienstverlening en industrie

Bedrijvigheid blijft een belangrijke functie binnen Maasdriel. Het ondernemerschap en de ontwikkeling en groei van het bedrijfsleven wordt ook richting 2020 sterk gestimuleerd. Dit gebeurt door ruimte te bieden aan ondernemers op goed ingerichte bedrijventerreinen nabij de A2. Zeker de wat grotere bedrijven en bedrijven die vanwege hun activiteiten (milieuoverlast en verkeerbewegingen) minder makkelijk in de nabijheid van woningen kunnen worden gelokaliseerd worden naar deze bedrijventerreinen verplaatst. Hierdoor raken de woonkernen vrijwel vrij van handel en industrie.

Het uit de kernen verplaatsen van bedrijven is ook nodig om de voor woningbouw benodigde ruimte vrij te maken en de leefbaarheid (met name veiligheid) in de woonomgeving te verbeteren.

Tegelijkertijd ontwikkelt de gemeente nieuwe concepten en werklandschappen om kleinere bedrijvigheid en starters ontwikkelmogelijkheden te bieden. Maasdriel heeft het ondernemerschap hoog in haar vaandel staan. Daarom wil zij zich in de toekomst profileren als de vestigingsplaats in de regio voor 'small business owners': Ondernemers die zelfstandig werkzaam zijn in nijverheid en (kennisintensieve) dienstverlening. Deze groep gaat de komende jaren sterk groeien, terwijl er nauwelijks gemeentes zijn die aan hun wensen (een combinatie van wonen en werken, met toegang tot het snelwegennet) tegemoet komen. Door zich op deze categorie te richten kan Maasdriel jonge, dynamische en koopkrachtige gezinnen binnen de gemeentegrenzen halen. Daarbij wordt voor dit type bedrijven de combinatie van wonen en werken als vestigingsmogelijkheid geboden, die voorzien zijn van alle faciliteiten die de kenniswerker wenst (ICT, mobiliteit et cetera). De nieuw te ontwikkelen werklandschappen in de gemeente omvatten:

- Aparte bedrijventerreinen voor bedrijven die moeilijk kunnen worden gecombineerd met woonfuncties;
- Kleinere bedrijventerreinen in en aan de woonkernen waarin wonen en werken kan worden gecombineerd;
- Nieuwe werklandschappen in het buitengebied, waarbij mede gebruik wordt gemaakt van vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen en waarin zich dienstverlening, kleinschalige bedrijvigheid en bedrijven in de recreatief toeristische sfeer en in het zorg- en welzijnssegment kunnen vestigen.

De gemeente zet in op:

- Het faciliteren van de groei van reeds in Maasdriel gevestigde bedrijven;
- Het aanmoedigen van starters om nieuwe bedrijven te vestigen;
- Het in beperkte schaal van buiten aantrekken van kleinschalige bedrijvigheid op het terrein van hoogwaardige dienstverlening.

Voor de grotere bedrijven verwijst de gemeente door naar regionale bedrijventerreinen.

De kenniswerker is 'thuis' in de werklandschappen van Maasdriel (ontmoeting, inspiratie, innovatie), evenals de traditionele kleine zelfstandige die hier een ideale uitvalsbasis vindt. Ondernemers vinden hier ondersteuning (dienstverlening, faciliteiten, beveiliging et cetera). Er zijn uitstekende onderlinge contacten, maar ook met ondernemers van buiten Maasdriel bestaan sterke netwerken. De gemeente en Kamer van Koophandel stimuleren contact met kennisinstellingen.

4.5. Land- en tuinbouw

De landbouw ondergaat de komende jaren een metamorfose. Schaalvergroting en het verbeteren van de efficiëntie zijn bepalende tendensen in vrijwel alle vormen van land- en tuinbouw die in Maasdriel aanwezig zijn.

Enkele bedrijven zullen mogelijk het loodje leggen, waarmee er ruimte vrijkomt voor landbouw en of andere functies. Ruwe indicatie is dat het bedrijvenbestand in de land- en tuinbouw binnen Maasdriel richting 2020 met 25% zal dalen.

Het merendeel van de Maasdrielse bedrijven is echter gericht op groei en modernisering en gaat mee in de heersende tendens van schaalvergroting en efficiëntieverbetering. Binnen de gemeente moet ruimte worden vrij gemaakt voor moderne en duurzame bedrijven voor glastuinbouw en champignonteelt ten behoeve van agrarische ondernemingen die momenteel verspreid zijn over de gemeente. Hiertoe worden duurzame concentratiegebieden ingericht die in ieder geval ontwikkeld worden nabij de A2. De grondgebonden landbouw, van oudsher een belangrijke economische factor in Maasdriel, is tevens van onschatbare waarde voor de versterking van het landschap. Maasdriel wil deze agrarische bedrijven volop de ruimte geven tussen de kernen, en daarmee de kwaliteit van de woonomgeving en van de agrarische bedrijvigheid verhogen. Ook de andere vormen van landbouw hebben behoefte aan extra ruimte voor groei, modernisering en innovatie.

De gemeente wil bestaande land- en tuinbouwbedrijven in staat stellen zich verder te ontwikkelen binnen Maasdriel. De inzet van de gemeente is, om gekoppeld aan bedrijfsinvesteringen gericht op groei en modernisering, deze bedrijven te concentreren in landbouwintensiveringzonesen. De gemeente wil landbouw, wonen en natuur zeker wat betreft glastuinbouw en champignonteelt vergaand ontvlechten en de verrommeling en versnippering van het buitengebied een halt toe roepen.

Maasdriel biedt goed geoutilleerde en moderne bedrijfslocaties voor glastuinbouw en champignonteelt, die in ieder geval worden geconcentreerd in de corridor langs de A2. Bij verplaatsing van de bestaande tuinbouwbedrijven naar deze corridor is, rekening houdend met de schaalvergroting, circa 80 tot 100 hectare nodig. Daarnaast is in de corridor ruimte nodig om de champignonteelt te vestigen. Het ruimtebeslag voor deze sector is mede afhankelijk van de wens van deze sector om enige afstand tussen de bedrijven onderling aan te kunnen houden. Agrarische ondernemers, bij voorkeur uit Maasdriel, krijgen in deze landbouwconcentratiegebieden de gelegenheid moderne, efficiënte en duurzame bedrijven te vestigen. Doel is de kernen en hun omgeving nagenoeg vrij van kassen en champignoncellen te krijgen. De vrijgekomen ruimte wordt ingevuld met woningen, grondgebonden landbouw en andere functies als recreatie en toerisme en andere vormen van landbouw.

De land- en tuinbouw is behalve bedrijfseconomisch ook om andere redenen van groot belang voor de ontwikkeling van Maasdriel. De landbouw is namelijk een belangrijke drager van het landschap en daarmee beheerder van een aanzienlijk deel van de landschappelijke en groene kwaliteiten die de bevolking en recreanten waarderen. Ontwikkeling van de overige landbouwactiviteiten (veeteelt, akkerbouw en fruitteelt) wordt dan ook nadrukkelijk, mede in het kader van de landschapsfunctie, geplaatst. Door deze ontwikkeling wordt het landschap in Maasdriel aanzienlijk verfraaid.

4.6. Recreatie en toerisme

Recreatie en toerisme dienen de woonfunctie te versterken. Maasdriel heeft op het gebied van toerisme en recreatie veel te bieden: Prachtige waterfronten, de Zandmeren, een rijke cultuurhistorie met onder meer het Fort Sint Andries en kasteel Ammerzoden, diverse musea en vele groengebieden, natuurlijk zowel als gecultiveerd. Bij de ontwikkeling van recreatie en toerisme staan faciliteiten voor de eigen inwoners centraal: Verenigingsleven, wandel- en fietsroutes, paardrijden, watersportmogelijkheden, et cetera. Natuurlijk staan deze voorzieningen ook open voor gasten van buitenaf, die een dagje of een korte vakantie in Maasdriel en omgeving willen doorbrengen. Dag- en kortdurende verblijfsrecreatie worden gestimuleerd, mits ze kleinschalig zijn: Hotels en restaurants, bed and breakfasts, kamperen bij de boer, jachthavens et cetera. Grootschalige verblijfsrecreatie wordt niet geambieerd. Recreatieve voorzieningen zijn er op gericht de samenleving van Maasdriel te verrijken en dragen bij aan een aantrekkelijke woon- en werkgeving. Maasdriel mikt op de recreant en toerist die, net als de inwoners, geniet van rust, groen en blauw.

4.7. Kwaliteiten natuur en landschap en waterfronten

Vanuit de leefbaarheid voor de bestaande bevolking maar ook vanuit de optie van het aantrekken van nieuwe inwoners en de werkgelegenheid in de toeristische en recreatieve sector, is het nodig om de bestaande landschappelijke en ecologische kwaliteiten (land en water) te behouden en waar mogelijk te versterken. De natuur en het landschap, inclusief de aanwezige cultuurhistorische waarden, conserveren en ontwikkelen en toegankelijk houden en maken voor bewoners en dagtoerisme vindt Maasdriel van levensbelang. Natuur wordt ontwikkeld in het kader van rust en ruimte, niet als grote publiekstrekker. Dit beleid leidt tot schitterende plekjes overal in Maasdriel: Van fort Sint Andries, via de Zandmeren naar de waterfronten van Kerkdriel en Hedel, tot het prachtige landschap bij Well en Wellseind. Hierdoor wordt Maasdriel extra aantrekkelijk voor inwoners, maar ook voor kleinschalige dagrecreatie.

De oevers van Maas en Waal zijn niet alleen landschappelijk fraai, ze bieden een zeer begeerde woonplek. De gemeente kiest voor de ontwikkeling van waterwoningen en ligplaatsen voor schepen van inwoners boven grootschalige havenontwikkeling voor gasten. Door dit beleid passen de oevers van met name de Maas prima bij de woonfunctie die de gemeente wil uitbouwen. Nieuw te ontwikkelen woningen aan de waterfronten hebben een grote aantrekkingskracht op bestaande en nieuwe inwoners van Maasdriel. Kleinschalige havenfaciliteiten voor passanten versterken het dynamisch woonbeeld en dragen bij aan de ontwikkeling van de lokale economie. Deze ontwikkelingen zullen ruimtelijk en landschappelijk goed moeten worden ingepast. Het waterfront van de Waal is vooral vanuit landschappelijk en ecologische perspectief waardevol, met beperkte mogelijkheden voor recreatief medegebruik.

4.8. Imago

Maasdriel is mooier dan de meeste mensen weten. Om de buitenwereld te overtuigen van de aantrekkelijke kanten van Maasdriel wordt het imago versterkt.

5. Het droombeeld

In 2020 kan het volgende ideaalbeeld gerealiseerd zijn:

- Maasdiel is een gemeente waar het goed wonen is. De kernen hebben ieder een eigen identiteit, daartussen liggen omvangrijke groene zones, deels landbouw, maar ook veel natuur;
- De kernen Kerkdiel, Velddriel, Hedel en Ammerzoden bieden een bundeling van voorzieningen (winkels, onderwijs, zorg/verzorging) en combineren wonen met bedrijvigheid, samen met Zaltbommel vormen deze kernen het centrum van de Bommelerwaard;
- De kernen Alem, Hurwenen, Rossum, Heerwaarden, Hoenzadiel, Well en Wellseind worden gekenmerkt door wonen in rust, ruimte en groen, zijn eigentijds en rustig;
- De bevolking is de afgelopen jaren gestegen van 23.500 naar 26.000 inwoners in 2020 en groeit mogelijk door naar maximaal 29.000. Dit is bereikt door een actief huisvestingsbeleid voor jongeren, alsmede door profilering van Maasdiel als woon- en werkgemeente voor jonge, ondernemende huishoudens. Door deze groei kent Maasdiel weer een meer evenwichtige bevolkingsopbouw;
- De gezondheid en levensverwachting van de bevolking benadert het landelijk gemiddelde;
- Het opleidingsniveau onder de Maasdielse inwoners benadert het landelijk gemiddelde;
- Maasdiel kent toegang tot goede voorzieningen voor basisonderwijs, opvang, educatie, sport en verenigingsleven. De gezondheids- en ouderenzorg is overal aanwezig, zij het op een basaal niveau;
- Voor middelbaar- en hoger onderwijs, alsmede voor grootschalige culturele voorzieningen en gezondheidszorg is Maasdiel aangewezen op Zaltbommel en 's-Hertogenbosch. De infrastructuur (wegen, fietspaden, openbaar vervoer) maakt deze voorzieningen goed bereikbaar;
- De aanwas van de bevolking heeft de winkelstand versterkt: Alle dagelijkse boodschappen zijn verkrijgbaar (voor luxer zaken winkelt Maasdiel als vanouds in 's-Hertogenbosch), de horeca bloeit;
- De omgeving van de kernen in Maasdiel is prachtig: De ruimte tussen de kernen kenmerkt zich door groen en openheid, de randen kennen natuurgebieden en de landbouw is mede drager van het landschap. Hierdoor is Maasdiel niet alleen aantrekkelijk voor eigen inwoners, maar ook voor dagrecreanten;
- De waterfronten bieden fraaie woonmogelijkheden aan het water. Daarnaast zijn er -kleinschalige- haven- en passantenvoorzieningen;
- De landbouw in Maasdiel ondersteunt het fraaie landschap. In ieder geval zijn in de corridor naast de A2 moderne glastuinbouw en champignonbedrijven ontstaan, die efficiënt en duurzaam produceren. Tussen de kernen floreren grondgebonden agrobedrijven (fruitteelt, veehouderij, et cetera);
- Handel, nijverheid en dienstverlening in Maasdiel is kleinschalig, maar hoogwaardig. Maasdiel is een broedplaats voor ondernemerschap, de ideale combinatie van wonen en werken;

- Voor hen die buiten Maasdriel werken is de nabijheid van de A2 een uitkomst: Vanuit de gemeente zijn grote delen van Nederland ontsloten;
- Het zware verkeer is geconcentreerd langs de A2. Wegen en fietspaden zijn verbeterd, openbaar vervoersvoorzieningen zijn mede van gemeentewege gefaciliteerd. Hierdoor is de veiligheid toegenomen, ondanks een per saldo gestegen verkeersintensiteit.

Maasdriel kiest voor de uitdaging dit ideaalbeeld te realiseren.

6. Tot slot

De gemeente Maasriel kiest met Maasriel 2020+ bewust voor een enorme ambitie: Maasriel en de Maasrielenaren zijn het waard!

Voor de gemeente Maasriel is deze visie richtinggevend voor de toekomstige beleidsbeslissingen.

Daarnaast wil de gemeente de bevolking van Maasriel oproepen en stimuleren in het nemen van initiatieven die bijdragen aan de realisatie van Maasriel 2020+. Zonder uw aller bijdrage wordt het lastig de visie te realiseren. Een gemeenschap maak je immers samen!

Bijlage 1:

Titel	Auteur/Organisatie	Jaar uitgave
Landschapsplan Bommelerwaard	Gemeenten Maasdriel en Zaltbommel	2003
Beleidskader Hergebruik Vrijgekomen Agrarische Bedrijfsbebouwing	Regio Rivierenland	
Beleidskader Wonen Bommelerwaard 2005-2009	Woningstichting "De vijf gemeenten"	2006
Kwalitatief woningbouwprogramma 2005-2014	Provincie Gelderland	2005
Kwantitatief woningbouwprogramma 2005-2014	Provincie Gelderland	2005
Milieubeleidsplan 2003-2006	Gemeente Maasdriel	2003
Milieuwerkprogramma 2007-2010 (voorlopig)	Gemeente Maasdriel	2006
Provinciaal Verkeer en Vervoerplan 2	Provincie Gelderland	2004
Stroomgebiedvisie Rivierengebied	Provincie Gelderland	2003
Structuurvisie Plus Maasdriel	Gemeente Maasdriel	2004
Heerewarden Springlevend naar 2015	Woningstichting "De vijf gemeenten"	2007
Maasdriel in cijfers en beeld (werk en inkomen)	Gemeente Maasdriel	2004
Maasdriel in cijfers en beeld (woningbouw)	Gemeente Maasdriel	2007
Maasdriel in cijfers en beeld (bevolkingscijfers)	Gemeente Maasdriel	2007
Maasdriel in cijfers en beeld (fysieke structuur)	Gemeente Maasdriel	2006
Maasdriel in cijfers en beeld (verkiezingen)	Gemeente Maasdriel	2003
Woonvisie Gelderland 2000-2009	Provincie Gelderland	2003
Effect structurele lasten & baten uitbreiding	Gemeente Maasdriel (EIFFEL)	2007
Visiedocument Gebiedsgericht Cultuurbeleid Rivierenland 2005-2008	Regio Rivierenland	2004
Regionaal Plan Bommelerwaard	Stuurgroep Bommelerwaard	2003
Atlas van projecten Regionaal Plan Bommelerwaard	Stuurgroep Bommelerwaard	2003
Bevolkingsprognose Gelderland 2007 (Samenvatting)	Provincie Gelderland	2007
Kadernotitie Wet Maatschappelijke Ondersteuning gemeente Maasdriel	Gemeente Maasdriel	2006
Structuurvisie Rivierenland 2004-2015	Regio Rivierenland	2004
Sociaal Economische Visie Rivierenland: basisdocument (concept)	Regio Rivierenland	2007
Kansen tussen de dijken' Toeristisch-recreatieve visie en actieplan Rivierenland'	Regio Rivierenland	2006
Toekomstige ontwikkelbehoefte van de glastuinbouw en paddenstoelenteelt in de gemeente Maasdriel	ZLTO	2008

Plan van Aanpak Rivierenland 2007	Regionaal Bureau voor Toerisme Rivierenland	2006
Streekplan Gelderland 2005	Provincie Gelderland	2005
Gelderse Waterhuishoudingsplan 3	Provincie Gelderland	2004
Maak het in Gelderland. Sociaal-economisch beleidsplan 2007-2011	Provincie Gelderland	2007
Masterplan Cultuurtoerisme 2003-2007	Provincie Gelderland	2003
Streekplan 2002 Noord-Brabant en herzieningen	Provincie Noord-Brabant	2002
Feiten en cijfers economie en mobiliteit Noord-Brabant	Provincie Noord-Brabant	2007
Samen werken aan een duurzame Bommelerwaard	Rabobank	2007
Economische monitor 's-Hertogenbosch 2007	Gemeente 's-Hertogenbosch	2007
Nota Ruimte	Ministerie VROM	2006
PKB Ruimte voor de Rivier deel 4	Ministerie Verkeer en Waterstaat	2004
Het Corporate Plan 2007-2010 van Craigavon	Borough Council	2007
Glastuinbouw Visie Bommelerwaard	Werkgroep Kassen en Landschap	2008
Bevolkingsdaling Gevolgen voor bestuur en financiën	Raad voor het openbaar bestuur / Raad voor de financiële verhoudingen	2008
Koers op samenwerking strategisch perspectief 2006-2009	Stichting Thuiszorg en Maatschappelijk Werk Rivierenland	2006
Waterplan Bommelerwaard en Uitvoeringsplan en kaarten	Gemeente Zaltbommel en Maasdriel en Waterschap Rivierenland	2007

www.gelderland.nl
www.brabant.nl
www.Maasdriel.nl

Bijlage 2: Lijst van informanten

Externe informanten, zoals andere overheden, maatschappelijke organisaties

Ron Axt	Stichting Thuiszorg en Maatschappelijk Werk Rivierenland (directeur)
Corrie van Andel	De Leyenstein
Jack Brinckhof	Ondernemersvereniging Maasduin / Watersportcentrum De Zandmeren
Marie van de Broek	Woningstichting Maasduin (directeur)
Richard de Bruin	Regionaal Bureau voor Toerisme
Huug Derksen	Gemeente Zaltbommel (gemeentesecretaris)
Jan Buijlinckx	Streekarchief Bommelerwaard
Jan van Diesen	Ondernemersvereniging Maasduin
Ahrend Fernhout	Kamer van Koophandel Rivierenland
Anton Giessen	Woningstichting Maasduin
Jules Goris	Gemeente 's-Hertogenbosch (hoofd strategische beleidsontwikkeling)
Gerard van Herwaarden	Veiling Zaltbommel en Waterschap Rivierenland
Robert Kraan	Gemeente West Maas en Waal (gemeentesecretaris)
Bastiaan Kok	Industriekring Bommelerwaard
Henk Kolbach	LTO / StuBo sectie glas
Louis Kuus	Bezoekerscentrum Heerwaarden
Adri de Later	De Leyenstein (directeur)
Lies van Lopik	Woningstichting Vijf Gemeenten (directeur)
Richard Peffer	Vertegenwoordigers landbouw (champignonteelt)
Pascal van den Ring	Waterschap Rivierenland
Johan van Schijndel	Ondernemersvereniging Maasduin (voorzitter)
Henry Stakenburg	Provincie Gelderland (ruimtelijke ordening o.a. account Bommelerwaard)
Willy de Vrieze	Gemeenschappelijke sociale dienst Bommelerwaard

Vertegenwoordigers politieke partijen

Peter van Boxtel	CDA
Jo van de Braak	PVDA (fractievoorzitter)
Kees van Drunen	GL (fractievoorzitter)
Erik Goesten	CDA (fractievoorzitter)
Huub de Groot	SSM
Ko Hooijmans	VVD (fractievoorzitter)
Bert van Kessel	PVDA
Cees Sips	VVD
Leo Steenbekkers	SSM (fractievoorzitter)
Frank van Weerdenburg	GL

College van MAASDRIEL

Ada Boerma-van Doorne	Burgemeester
Ton Verachtert	Wethouder
Gerard van den Anker	Wethouder
Johan Verhoeckx	Wethouder
Gijsbert Smit	Wethouder
Ad de Jong	Gemeentesecretaris

Ambtelijk apparaat

Ad de Jong	Directeur
Naut Aarts	Ruimtelijke Ordening
Hans van Hooft	Openbare Werken
Gerrit Kros	Ruimtelijke Ordening
Ton Bosman	Concern Controller
Henk Hooijmans	Grondzaken
Theo Rigter	Recreatie
Rieki Penders	Ruimtelijke Ordening
Herman Spit	Welzijn
Jeanne Seegers	Inwonerzaken (hoofd)
Stephan de Croon	Onderwijs
Garbielle van der Zalm-Weiss	Welzijn
John Doomernik	Openbare Werken
Cock van Zanten	Openbare Werken
Antoon van Liempt	Ruimtelijke Ordening
Margreet Stolk	Ruimtelijke Ordening (hoofd)
Arjen Wouda	Ruimtelijke Ordening
Annelies van Eijkeren	Voorlichting en Communicatie
Trudi van Heumen	Projectsecretaresse